

Nu in het theater: het gedroomde Europadorp

Silas Neumann blaast mislukt grensdorp alsnog leven in

[Achtergrond](#) - 10 februari 2022 - Auteur: Ingrid Bosman

Het moest de eerste gemeenschap op Duits en Nederlands grondgebied worden, maar het dorp kwam niet verder dan de tekentafel. Nu blaast theatermaker Silas Neumann het alsnog leven in. De voorstelling *Europadorp/Europadorf* is de reconstructie van een utopie en een mislukking ineens, en tegelijk een pleidooi voor contact. 'De gedachte blijft het koesteren waard.'

De Duitse boer bij wie Silas Neumann aanbelde troonde hem mee naar de plek waar het in 2002 begon. Op het achtererf had de feesttent gestaan waar de intentieverklaring was getekend. Duitsers en Nederlanders hieven er aan lange tafels het glas op wat een doorbraak in de grensoverschrijdende samenwerking zou worden. "Dan zie je het dorp al bijna voor je", zegt de Zwolse theatermaker. Al bleef het bij een droom, in de tent werd toch geschiedenis geschreven, zoals Neumann lachend opmerkt. "Die boer is er later nog in getrouwd."

Neumann sprak nog veel meer mensen in het Groningse grensgebied waar het dorp was gepland. Oud-bestuurders, inwoners en anderen die waren betrokken bij het plan voor een compleet nieuwe woonkern op het grondgebied van het Nederlandse Bellingwedde en de Duitse buurgemeente Rhede (Ems). Een remedie tegen versnipperde uitbreiding en daarmee aantasting van het landschap, maar vooral: een toonbeeld van Europese eenwording. Het idee ontstond rond de eeuwwisseling, nam vanaf 2003 steeds serieuzere vormen aan maar stuitte in 2006 alsnog op een veto van de provincie Groningen. In [een artikel in NRC Handelsblad](#) (achter betaalmuur) schoven de betrokken wethouder en gedeputeerde elkaar de schuld van het debâcle in de schoenen.

‘Plan werd door de bevolking niet echt gedragen’

Wat Neumann bij zijn rondgang twintig jaar later vooral opviel is hoe sceptisch de bevolking aan weerszijden ook destijds al was. "Het plan werd niet echt gedragen." Het verbaasde hem, want het was juist de jubeltoon in de plannen die zijn interesse had gewekt. "Ik herkende die euforie, want - naïef misschien, maar toch - ik dacht in die tijd zelf ook dat het slechts een kwestie van tijd zou zijn voor

het Europese ideaal tot dagelijkse werkelijkheid zou uitgroeien.”

Het project Europadorp kende hij uit de beschrijving in het [boek Grensland/Borderland](#) uit 2013. “Sindsdien zat het in mijn achterhoofd. De wens om er iets mee te doen werd sterker doordat de grens in de coronapandemie ineens weer veel duidelijker aanwezig was.” Neumann, die in 2008 vanuit Detmold naar Nederland kwam om hier een theateropleiding te volgen, ondervond het aan den lijve. “Mijn ouders wonen nu in Dresden. Die bezoeken waren soms heel lastig.”

Weerbarstige praktijk

In [de voorstelling](#) reconstrueren Neumann en zijn team zowel de utopie als de mislukking van Europadorp. Bovendien tonen ze de weerbarstige praktijk van vandaag de dag. Want ook waar het enthousiasme er destijds wel was is dat ondertussen bekoeld. Het partnerschap tussen Bellingwedde en Rhede eindigde al in 2017, toen het Groningse dorp met Vlagtwedde opging in de fusiegemeente Westerwolde. De banden tussen de brandweerkorpsen, eerder koplopers in grensoverschrijdende samenwerking, zijn volgens Neumann een stuk losser geworden. “Terwijl ze samen nog een universeel koppelstuk voor brandslangen hebben ontwikkeld om elkaar te kunnen helpen blussen.”

Silas Neumann (1982) is geboren in het Duitse Steinheim en kwam in 2008 vanuit Detmold naar Nederland om hier te studeren aan de ArtEZ Hogeschool voor de Kunsten. Als theater- en documentairemaker werkte hij onder meer voor Oerol-Atelier, Festival Over Het IJ, Puppert International en Theatergroep de Jonge Honden. Ook maakt hij producties op eigen titel, zoals in 2020 de podcast [Heimat Neuhof](#). Neumann woont in Zwolle.

De documentaire aanpak past Neumann vaker toe in zijn [voorstellingen](#), performances en installaties. “De werkelijkheid levert zoveel absurditeit op dat het een dankbare voedingsbron kan zijn.” Door er theater van te maken kan hij de realiteit doortrekken in de fantasie. Voor Europadorp halen Neumann en zijn collega’s daarbij verschillende media uit de kast: videobeelden, *augmented reality*, livemuziek, geluidseffecten, voice-overs. Naast muzikant Sebastiaan Flier en virtuele maker Wieger Steenhuis staat Neumann zelf op het podium. Als verteller gidst hij het publiek ook door de maquettes en officiële blauwdrukken waarmee droom en realiteit van Europadorp tastbaar worden gemaakt.

Typerend gepolder

In de gang van zaken nu twee decennia geleden herkent Neumann ook de cultuurverschillen tussen beide landen. “Aan Groningse kant werd de eerste stap werd gezet, ingegeven door praktische overwegingen. Dat is heel typerend vind ik, voor de assertiviteit en het pragmatisme van de Nederlanders. Hetzelfde geldt voor het gepolder daarna, trouwens. In Duitsland verloopt zo’n proces langs hiërarchische lijnen, is er meer terughoudendheid, terwijl de idealistische motieven dan weer wel zwaarder wegen. Al zagen ze aan Duitse kant op zeker moment ook wel de economische voordelen van het verwachte toerisme.”

‘Zolang we vragen stellen komen we niet met de rug tegen elkaar te staan’

Het dorp op de grens zal er nooit komen, maar het idee blijft hem fascineren, verklaart de theatermaker. “Je zou nog steeds willen dat zoiets wel mogelijk is. Daarom blijft de gedachte het koesteren waard. Kunnen we ons aan elkaar spiegelen, wat maakt de ander dan anders, hoe zijn verschillen te overbruggen? Zolang we die vragen stellen komen we niet met de rug naar elkaar toe te staan.”

Dat Europadorp is mislukt wil ook niet zeggen, benadrukt Neumann, dat het Noorden geen vruchtbare bodem zou zijn voor grensoverschrijdende samenwerking. “De Eems Dollard Regio is heel actief. Op lokaal niveau is het best lastig, denk ik. Je hebt een motor nodig, mensen die de noodzaak zien en blijven doorzetten. Niemand nam destijds het stokje over van de wethouder die het plan

lanceerde. Bovendien zal de omgeving meespelen. Oost-Groningen is dunner bevolkt en heeft minder bedrijvigheid dan bijvoorbeeld Twente, waar het veel logischer is dat je banden aanknoopt.”

De geest van Europadorp

Toch stuitte Neumann, vertelt hij, hier en daar nog wel degelijk op de geest van Europadorp. Ze sprak uit de bevlogenheid waarmee de oud-Gemeindedirektor pleitte voor het openhouden van de uitwisseling. Ze was te proeven in het plan van een inwoner van Ter Apel om het oude grenskantoortje in Bellingwedde op te knappen, als levend grensmonument en etalage van de Eems Dollard Regio. “En het dorp kwam dichtbij in mijn gesprek met een Duitse vrouw die een tweetalige krant voor de regio wil maken. Een klein en helder idee dat in al z’n eenvoud misschien wel een beter begin is dan een heel dorp bouwen.”

De première van Europadorp/Europadorf op zaterdag 12 februari in [Theater MIMIK](#) in Deventer is niet doorgegaan. De voorstelling in Deventer is nu op 24 februari. Ook nog te zien in Kampen, Hardenberg, Zwolle, Haaksbergen en Enschede. Mogelijk volgen er later nog voorstellingen in het gebied zelf, zowel aan Groningse als aan Duitse kant.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/48178/nu-in-het-theater-het-gedroomde-europadorp>